

ישראל והוא"ם, תחילת היחסים / שלמה פרלה

לפני 42 שנה הצטרפה ישראל לאו"ם. כבר אז איפיינ את ישראל חשש מפני הקהילה הבינלאומית בצד רצון להיספח אליה באופן מוחלט

כ"ב במאי 1949 התקבלה ישראל כחברה ה-59 של ארגון האומות המאוחדות. היה זה שיאו של מאבק דיפלומטי שנמשך כשנה, ואשר שיסקי אובססיה ציונית להשגת נירמול היסטורי ופוליטי של העם היהודי. יחס ההתנהגות הישראלית לאו"ם היה אמביוולנטי. היה זה הארגון הבינלאומי שיצר את הבסיס הפוליטי לגלי להקמתה של מדינת ישראל, בהחלטת כ"ט בנובמבר 1947, אבל היה זה אותו ארגון שגרם להחזרת גלגל ההיסטוריה כבר באפריל 1948, כאשר החליטה מספר 723 של מועצת הביטחון קראה בין יתר סעיפיה להימנעות מכל אקט פוליטי בארץ ישראל שיחווה שינוי במעמד הפוליטי של תושביה היהודים או הערבים - נוטה דיפלומטי שפירושו המעשי ביטול החלטת נובמבר.

מינוע הכרזת המדינה פעלה הדיפלומטיה הישראלית נמרצות לקבלת ישראל לאו"ם, תוך היא מניסות לערוחה נימוקים לגיליים, מוסריים ופוליטיים שהבלט שבטם היה שאין סיכוי לתהליך של שלום במחולות הניסיון ללא חברות מלאה של ישראל. הדיפלומטיה הישראלית נאלצה להתמודד עם הטיעון שהועלתה באו"ם ברוב אי יציבות של המדינות הפוליטיות בישראל, העדר גבולות מוכרים, והעדר מאפיינים לאומיים-פוליטיים שהם ברור כלל בסיס למסגרת לאומית מוצקה המצדיקה חברות באו"ם. טיעונים אלה תופרכו על-ידי דיפלומטים ישראלים בכל פורום אפשרי.

מאפריל 1948 ועד כינונה של ועדת הפיוס לארץ ישראל שהקימו מכתב החלטת האו"ם ב"ב לדצמבר 1948 ישרה הארגון הבינלאומי לקבל החלטות אשר יעניינה את ישראל. הוא סכנה מוחשית לריבונותה הפוליטית. הגבולות לעצמת הרצון מולקה ברנרט, שליח האו"ם לארץ ישראל אשר המלצותיו, אילו התקבלו, יז שמת לאל את החלטת נובמבר 1947. בשנה הראשונה לקיומה של מדינת ישראל היה פיוס האו"ם זהה למאבק דיפלומטי כפול מצד דיפלומטיה הישראלית: למנוע את הביטויים וביטוי המדינה ולחזור לקראת חברות מלאה רצון.

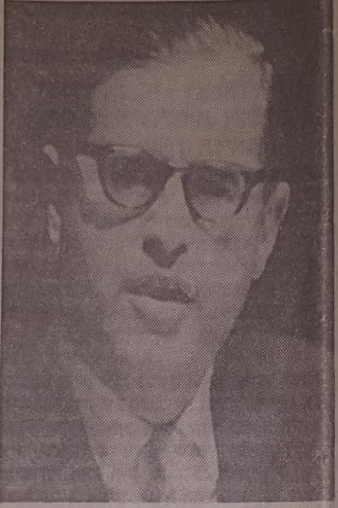
ואבק כפול זה, אשר מבחינה מהותית וטקסטית יד היווה שני צדדיו של אותה מטבע, איפיינ במעץ

השקפה גלגלית-מוסרית, שרת

השקפה כותנית, בן-גוריון

תקירה מוזהר, אבן

את מי אתה מייצג, מר אבן?

את מי מייצג מר אבן בוועדה זו, והאם לנוכחותו בארה"ב יש מטרות נוספות חוץ מעבודתו כאו"ם? כאשר ענה אכן שהוא מייצג באופן בלעדי את ממשלת ישראל, באה הערה עוקצנית בדבר קיומן של עדות רתיות שונות בישראל שאין להתעלם מהן. יתרה מזו: אבן נדרש לענות על שאלה בדבר קיומן של זרמים שונים בתוך העם היהודי עצמו, וזאת במטרה להביאו להודות כחוסר אחדותו של העם וממילא ברופפות המסגרת המדינית של ישראל. כך, למשל, הוא נשאל לרעתו בדבר חלוקת הרבנות הראשית בין האשכנזים לספרדים ובכר סיווגם הרתי והעדתי של השומרונים. על כל אותן שאלות שנועדו לרעורר את רמתיה של ישראל כחידה פוליטית-לאומית ואתגשית ענה אבן בסבלנות ובכשרון דיפלומטי רב.

לחיותה של ישראל להתקבל כחברה באו"ם שיקפה דינמיקה פסיכודינמית אופיינית ביותר לציונות המדינית. עד לתקומת המדינה וזהה העם היהודי כבעל ישות היסטורית, אך לא מדינית. יתרה מזו, רווחה דעה, אנטישמית בעיקרה, שבאה לידי ביטוי בוטה על-ידי היטלר, לפיה היהודים הם מטבעם טפילים, משוללי כשרונות פיסיים ומנטליים לנהל מדינה משל עצמם. הגלות, על-פי תפיסה זו, איננה רק גזירה שלא בטובתם של היהודים אלא היא עומדת וקיימת מתוך בחירתם. הציונות, לעומת זאת, ביקשה להוכיח כי שריוני המנוונים של העם לא היו אלא סימפטום של מחלה ניתנת לריפוי וכי דווקא המצב הממלכתי הוא האתגטי מבחינת טבעו של העם. חובת הוכחה זו היתה אובססיבית הן לפני והן אחרי קום המדינה. עצם ההסכמה לעיקרון חלוקת הארץ ביטא אובססיה זו. ארץ-ישראל כמושג היסטוריומית היתה למירד חלק מרכזי ממרכיבי הזהות הלאומית, והנהגה הריאלית המדינית הביאה חלק מרכזי בתנועה הציונית להכריע בעד ויתור על חלק ניכר מהארץ תמורת מדינה לאלתר.

כך, האקט הראשון של משרד החוץ מורגע הכרות העצמאות היה להבטיח הכרתן של מדינות העולם במדינת ישראל, ולשך נעשו מאמצים מרובים בדרג הדיפלומטי הבכיר ביותר. מכאן גם העובדה שבמשך מלחמת תש"ח, עת נדונה בעית ארץ ישראל באו"ם, הקפידה המשלחת הישראלית על ניסוחים פורמליים שיבטאו את ריבונותה של המדינה, ולא כפי שהנהגו לעשות נציגים ערבים ואחרים בתהליכים למשלחת הישראלית כנציגת "קהילה היהודית בארץ ישראל" או כנציגת הסוכנות היהודית.

על רקע הסקטיות בדבר ערכו של האו"ם, ועל רקע חילוקי הדעות עם ארגון זה, תועדו תשוקה של ישראל ומאמציה הבלתי נלאים להשיג חברות מלאה מהרגע שבו הוכרזה עצמאותה, כצעד סמלי נוסף בדרך

העדר הצפון בתרמית פוליטית חיובית של מדינת ישראל. זוהי אחת הדעות המוטעות בציבור הישראלי כאילו בן-גוריון צפצף על מה שאמרו הגויים. מסמכי משרד החוץ מתש"ח מצביעים על כך שראש הממשלה היה ער לתרומתה של ישראל. הברלי הגישה כינון לבין שרת נבעו מעצם השקפתם הפוליטית השונה באשר לגורמים שיבטיחו את הקונסולידציה המדינית של ישראל בורה הבינלאומית. השקפתו הבסיסית של שרת בעניין זה היתה לגליסטי-מוסרית - רהינו, קונסולידציה מדינית תובטח על-ידי קיום מצד ישראל של עקרונות משפטיים-מוסריים - ואילו בן-גוריון היה בעל השקפה כותנית, לפיה מצב גיאופוליטי צבאי משופר הוא-ראוי הערכה לקונסולידציה מדינית. עם תום קרבות תש"ח, בעיצומן של ישיבות ועדות שראויות נשק בין ישראל למדינות ערב במחצית הראשונה של 1949, והגברו מאמצי הדיפלומטיה הישראלית להשיג חברות באו"ם, וכיטוי לכך היו הצהרות פייסניות מצד נציגים ישראלים הן ממוסדות או"ם והן בוועידת לונדון באשר למעמדה הפוליטי של וינשלים ובעיית הפליטים הערבים - שתיים מהן סוגיות המרכיבות שהיו שגויות במחלוקת בין ישראל לבין הארגון הבינלאומי.

כאשר הוחלט לבסוף שבקשת ישראל תידון בוועדת אדיהוק של האו"ם, נדרש נציג ישראל אבא אבן לחקירה מוזהר ומשפילה שכללה את השאלות הבאות:

על רקע הסקטיות בדבר ערכו של האו"ם, ועל רקע חילוקי הדעות עם ארגון זה, תועדו תשוקה של ישראל ומאמציה הבלתי נלאים להשיג חברות מלאה מהרגע שבו הוכרזה עצמאותה, כצעד סמלי נוסף בדרך